

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 21/2023-39

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátkou JUDr. Emíliou Korčekovou, Malacká cesta 2B, Pezinok, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 59/2017 a proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 137/2021 (pôvodne pod sp. zn. 3 Co 10/2021) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 59/2017 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 137/2021 (pôvodne pod sp. zn. 3 Co 10/2021) **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava I **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 59/2017 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie každému v sume **600 eur**, ktoré im **j e** Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie každému v sume **300 eur**, ktoré im **j e** Krajský súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **434,20 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

6. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 21/2023-19 z 24. januára 2023 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľov vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 59/2017 a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 137/2021 (pôvodne pod sp. zn. 3 Co 10/2021).

2. Žalobou podanou 2. októbra 2017 a vedenou okresným súdom pod sp. zn. 18 C 59/2017 sa každý zo sťažovateľov domáha proti žalovanej Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, zaplatacia sumy 10 000 eur ako náhrady nemajetkovej ujmy.

II.

Argumentácia sťažovateľov

3. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti chronologicky zhrnuli doterajší priebeh súdneho konania: *„Okresný súd Bratislava I dňa 10.03.2020 kontumačným rozsudkom č. k. 18C/59/2017-81 žalobu zamietol zneužitím práva v čase pandémie COVID-19 (žalobcovia pritom riadne a včas ospravedlnili neúčast' na pojednávaní z dôvodov pandemických opatrení, s pocitom jemnej opatrnosti požiadali o jeho odročenie), žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov konania... Voči svojvoľnému rozsudku okresného súdu podali obaja sťažovatelia dňa 25.05.2020 odvolanie, doručené Okresnému súdu Bratislava I dňa 26.05.2020, žiadajúc napadnutý rozsudok odvolacím krajským súdom zrušiť, priznať im trovy konania... Okresný súd Bratislava I predložil vec Krajskému súdu v Bratislave na rozhodnutie o odvolaní až dňa 01.02.2021 (s výrazným časovým odstupom), vec bola vedená na krajskom súde pod č. k. 3 Co/10/2021. Arbitrárnym uznesením zo dňa 26.2.2021, č. k. 3 Co/10/2021-108... krajský súd rozhodol a to tak, že odvolaniu sťažovateľa 1/ výrokom č. I. vyhovel, výrokom č. II. odvolanie sťažovateľky 2/ odmietol, žalovanej nepriznal voči sťažovateľke 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Dňa 22.04.2021 sťažovateľka 2... doručila Okresnému súdu Bratislava I dovolanie z 21.4.2021... ktorému Najvyšší súd SR uznesením z 27.10.2021 č. k. 7Cdo/247/2021 vyhovel v celom rozsahu zrušením uznesenia Krajského súdu v Bratislave zo dňa 26.02.2021, č. k. 3Co/10/2021-108 vo výroku o odmietnutí odvolania sťažovateľky 2/ a vo výroku o trovách konania a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie... Dňa 15.12.2021 bol spis opätovne Okresným súdom Bratislava I predložený Krajskému súdu v Bratislave na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľky 2/, vec je vedená pod č. k. 3Co/137/2021...“*

Poukazujúc na uvedené, je podľa názoru sťažovateľov krajský súd nečinný, o vec sa riadne nestará a nerozhodol s urýchlením. Stav právnej neistoty sťažovateľov, utrpenia, bezmocnosti a beznádeje, psychického strádania o výsledok súdneho konania stále trvá, a to viac ako 5 rokov, čo je z ústavnoprávneho hľadiska neprijateľné a neakceptovateľné. Sťažovatelia sa na uvedenom zdĺhavom postupe všeobecných súdov nepodielali a vec nie je po právnej ani skutkovej stránke zložitá.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Ústavný súd vyzval predsedu okresného súdu na vyjadrenie sa k podanej ústavnej sťažnosti. Vo svojom podaní zo 17. februára 2023 predseda okresného súdu uviedol, že vo veci sťažovateľov možno konštatovať nečinnosť okresného súdu v predmetnom súdnom konaní, a to v období od 6. júla 2018 do 24. júla 2019. S výnimkou tohto obdobia súd vo veci koná plynulo a bez prietáhov, a to aj v rámci realizácie procesných úkonov spojených s podaným odvolaním a dovolaním. K uvedeným prietahom došlo z objektívnych príčin bez subjektívneho zavinenia pôvodnej zákonnej sudkyne, a to najmä z dôvodu nadmernej zaťaženia jej súdneho oddelenia a fluktuácie zamestnancov súdu, v dôsledku čoho opakovane dochádza k prerozdeleniu spisov. Ide o nečinnosť, ktorá súvisí s fyzickou nemožnosťou sudcu vybavovať všetky mu pridelené veci priebežne z dôvodu, že vzhľadom na ich celkový počet nie je možné ani určiť termín pojednávania vo všetkých nerozhodnutých veciach súčasne v jednom období. Taktiež poukázal na skutočnosť, že spis sa v období od 1. februára 2021 do 24. marca 2021 a od 15. decembra 2021 do 14. decembra 2022 nachádzal na krajskom súde z dôvodu rozhodovania o podanom odvolaní sťažovateľov a v období od 20. augusta 2021 do 8. novembra 2021 na Najvyššom súde Slovenskej republiky z dôvodu rozhodovania o podanom dovolaní sťažovateľky, a preto nemožno pričítať tieto obdobia v neprospech okresného súdu. Zákonný sudca, ktorému bol spis pridelený 10. januára 2023, vo svojom podaní v podstatnom konštatoval, že *„hoci je pravdou, že od podania žaloby uplynulo viac ako 5 rokov, fakt, že v konaní prebiehalo aj odvolacie a dovolacie konanie, nevyhnutne prispel k celkovej dĺžke konania. Sťažovateľom bolo ostatné uznesenie krajského súdu doručené dňa 09.01.2023. Súdny spis sa od 30.12.2022 do 30.01.2023 nachádzal na ústavnom súde. Ja ako nový zákonný sudca sa s podstatou sporu oboznámim a pravdepodobne nariadim v blízkej dobe pojednávanie.“*

III.2. Vyjadrenie krajského súdu:

5. Ústavný súd vyzval na vyjadrenie sa k podanej ústavnej sťažnosti aj predsedu krajského súdu, ktorý poukázal na vyjadrenie sudkyne spravodajkyne vo veci, ktorá zhrnula priebeh odvolacieho konania. Zároveň uviedla, že *„senát odvolacieho súdu 3Co rozhodol o veci cca 11 mesiacov od jej napadnutia vzhľadom na zaťaženosť v senáte, množstvo a skladbu spisov v súdnom oddelení 3Co (k 31.10.2022 spolu 137 nevybavených vecí, z toho referujúca sudkyňa 51 nevybavených vecí), ako i spôsob ich vybavovania podľa poradia zodpovedajúceho prideleným číslam spisových značiek tak, ako boli podané na Krajský súd v Bratislave, zohľadňujúc veci, ktoré vyžadujú prednostné*

vybavenie, t. j. tie, ktoré podľa Rozvrhu práce Krajského súdu v Bratislave na rok 2022 bolo potrebné vybaviť s osobitnou rýchlosťou, do ktorej kategórie predmetná vec nepatrila.“. Predseda krajského súdu sa s týmto vyjadrením v celom rozsahu stotožnil. Dôvody, ktoré bránili skoršiemu prejednaniu a rozhodnutiu, sú výlučne objektívnej povahy, a preto aj v kontexte jednotlivých súvislostí by na ne mal ústavný súd prihliadnuť.

III.3. Replika sťažovateľov:

6. Vyjadrenia okresného súdu a krajského súdu doručil ústavný súd sťažovateľom, ktorí vo svojom vyjadrení uviedli, že sa v celom rozsahu pridriavajú nimi podanej dôvodnej a zmysluplnej ústavnej sťažnosti, ktorej žiadajú v celom rozsahu vyhovieť.

7. Ústavný súd v zmysle § 58 ods. 3 prvej vety zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že na základe podaní účastníkov a spisu predloženého ústavnému súdu je zřejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Podstata námietok sťažovateľov je založená na tvrdení, že doterajšia ochrana základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote nie je zavinením okresného súdu a krajského súdu v napadnutom konaní rýchla a účinná.

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III.ÚS 154/06, II.ÚS 118/2019).

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

11. Ústavný súd si pre účely rozhodnutia o ústavnej sťažnosti vyžiadal súdny spis, s ktorého obsahom sa podrobne oboznámil.

12. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, predmetom napadnutého konania je peňažný nárok vo výške 10 000 eur pre každého zo sťažovateľov z titulu nemajetkovej ujmy. Predmet sporu nevykazuje znaky zložitosti a patrí medzi štandardnú agendu všeobecných súdov.

13. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prieťahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Zo zistení ústavného súdu s prihliadnutím na prehľad procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní nevyplýva, že by celková dĺžka napadnutého konania bola negatívne ovplyvnená správaním sťažovateľov. Zároveň je však potrebné poukázať aj na to, že okresnému súdu bol 23. februára 2019 v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 314/2009 doručený e-mail, v ktorom sťažovateľ oznamuje, že mal dopravnú nehodu, pri ktorej prekonal infarkt, podrobil sa operácii srdca, aktuálne je v domácom liečení a má nariadené režimové opatrenia, a to zákaz šoférovania, pokoj na lôžku v trvaní 30 dní, kúpeľnú liečbu, pričom liečenie potrvá 12 mesiacov. Zároveň požiadal okresný súd, aby uvedenú informáciu elektronicky preposlal do ostatných senátov okresného súdu, v ktorých je účastníkom konania (spolu so sťažovateľkou). Uvedená skutočnosť nepochybne prispela k predĺženiu trvania napadnutého konania.

14. Ústavný súd napokon hodnotil aj samotný postup okresného súdu a krajského súdu. Z ústavnej sťažnosti a vyjadrení účastníkov konania vyplýva, že konanie od doručenia žaloby (2. októbra 2017) trvá viac ako päť rokov.

15. Vychádzajúc z predloženého súdneho spisu, ústavný súd zistil obdobie nečinnosti okresného súdu v napadnutom konaní, a to v čase od 5. júla 2018, keď bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalovanej, až do 4. júla 2019, keď okresný súd predmetné vyjadrenie zaslal sťažovateľom (čo konštatoval aj predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení). Následne aj vzhľadom na oznámenie sťažovateľa o jeho zdravotnom stave (doručené súdu 23. februára 2019) okresný súd 22. novembra 2019 predvolal strany sporu na pojednávanie na 10. marec 2020. Zo súdneho spisu vyplýva, že deň pred konaním pojednávania (9. marca 2020) bol okresnému súdu doručený e-mail podpísaný sťažovateľom, v ktorom uviedol, že z dôvodu uzatvorenia stredných škôl v Bratislavskom samosprávnom kraji v príčinnej súvislosti s ochorením COVID-19 a prijatými bezpečnostnými opatreniami v období od 9. do 13. marca 2020 a z toho vyplývajúcej povinnosti starať sa o svoje maloleté deti ospravedlňuje svoju neúčast' na pojednávaní a žiada o jeho odročenie (a zaslanie vyrozumenia o tom, ako súd posúdil jeho žiadosť na ním označené e-maily). Na pojednávaní uskutočnenom 10. marca 2020 okresný súd vyhlásil rozsudok pre zmeškanie, ktorým žalobu sťažovateľov zamietol a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov konania. Proti rozsudku podali obaja sťažovatelia odvolanie. Krajský súd uznesením zo 16. februára 2021 zrušil rozsudok okresného súdu v napadnutom výroku, ktorým zamietol žalobu sťažovateľa (žalobcu v 1. rade) a v súvisiacom výroku o náhrade trov konania a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolanie sťažovateľky (žalobkyne v 2. rade) odmietol. Rozhodujúcou výhradou zdôvodňujúcou zrušenie rozsudku okresného súdu vo vzťahu k sťažovateľovi (žalobcovi v 1. rade) bolo nesplnenie zákonom stanovených podmienok na vydanie rozsudku pre zmeškanie žalobcu (§ 278 Civilného sporového poriadku). Sťažovateľ ospravedlnil svoju neprítomnosť na nariadenom pojednávaní a žiadal o jeho odročenie, o čom konajúca sudkyňa v rozhodnom čase

nemala vedomosť, a preto na jeho žiadosť v rozpore s § 183 ods. 4 Civilného sporového poriadku (povinnosť súdu bezodkladne upovedomiť stranu sporu, ktorá navrhla odročenie pojednávania, že ňou uvedený dôvod na odročenie nie je dôležitý) nereagovala bezodkladne pred začatím pojednávania, ale s konkrétnymi dôvodmi sa neprípustne vysporiadala až dodatočne v odôvodnení napadnutého rozsudku, ktorý tak vychádzal z odlišného procesného stavu ako toho, ktorý bol v čase jeho vyhlásenia. Okresný súd nesprávnym procesným postupom znemožnil sťažovateľovi (žalobcovi v 1. rade), aby ako strana sporu uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý súdny proces a toto pochybenie nebolo možné napraviť v odvolacom konaní. Vo vzťahu k sťažovateľke (žalobkyni v 2. rade) odvolací súd konštatoval, že sa preukázateľne nedostavila na súdne pojednávanie, hoci naň bola riadne a včas predvolaná a poučená o následku nedostavenia sa vrátane možnosti rozhodnutia rozsudkom pre zmeškanie, pričom splnomocnená zástupkyňa žalovanej na pojednávaní navrhla i v jej prípade rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie. Odvolací súd vyhodnotil, že e-mailové podanie so žiadosťou o odročenie pojednávania bolo okresnému súdu doručené len sťažovateľom, a teda sťažovateľka neospravedlnila svoju neprítomnosť na súdnom pojednávaní, v dôsledku čoho nedôvodne namietala zanedbanie povinnosti konajúceho súdu v zmysle § 183 ods. 4 Civilného sporového poriadku. Sťažovateľka sa s uznesením krajského súdu v časti, ktorou jej odvolanie odmietol, nestotožnila a napadla ho dovolaním. Dovolací súd jej dal za pravdu a uznesenie krajského súdu v napadnutej časti zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. V rámci odôvodnenia konštatoval, že s ohľadom na skutočnosť, že išlo o žiadosť o odročenie pojednávania z dôvodu prijatých opatrení ochrany verejného zdravia, pojednávanie malo byť odročené, a to ako celok. Tento dôvod sa týkal oboch sťažovateľov (žalobcov), ktorí síce netvorili procesné nerozlučné spoločenstvo, ale iba rodinné spoločenstvo a samostatnú hygienickú bunku v čase koronakrízy COVID-19. Vykonanie pojednávania a rozhodnutie rozsudkom pre zmeškanie, keď okresný súd na pojednávaní nerozhodol o žiadosti o odročenie pojednávania, je procesnou vadou, ktorá bráni prijatiu akéhokoľvek meritórneho rozhodnutia, teda aj rozsudku pre zmeškanie. Nie je pritom podstatné, že žiadosť o odročenie podal iba jeden zo žalobcov, pretože odročiť pojednávanie možno iba ako celok. Po vrátení veci krajský súd uznesením zo 16. novembra 2022 zrušil rozsudok okresného súdu, ktorým zamietol žalobu sťažovateľky (žalobkyne v 2. rade) a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

16. V rámci hodnotenia postupu okresného súdu a krajského súdu v napadnutom konaní vychádzal ústavný súd aj zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

17. Neefektívnosť v postupe okresného súdu, ako aj krajského súdu v napadnutom konaní potvrdzujú uvedené zrušujúce rozhodnutia odvolacieho súdu a dovolacieho súdu. Pre posúdenie predmetného konania je podľa názoru ústavného súdu podstatná skutočnosť, že v dôsledku opísaného neefektívneho postupu uvedených súdov sa vec sťažovateľov po piatich rokoch od podania žaloby vracia na začiatok. Od momentu vydania rozsudku pre zmeškanie žalobcu (od marca 2020) bolo posudzované len splnenie, resp. nesplnenie procesných podmienok na vydanie tohto rozsudku bez toho, aby došlo k meritórnemu prieskumu veci sťažovateľov.

18. V okolnostiach danej veci musí ústavný súd zdôrazniť, že čas konania na inštančne nadriadennom súde v prípade zrušenia rozhodnutia z procesných dôvodov ide aj na „vrub“ súdu, ktorému sa rozhodnutie zrušilo. Podľa názoru ústavného súdu podiel okresného súdu na doterajšej dĺžke napadnutého konania je neprehliadnuteľný, a to či už vzhľadom na úsek jeho nečinnosti (bod 15 tohto odôvodnenia), alebo v dôsledku jeho neefektívnej činnosti spojenej s vydaním rozhodnutia bez splnenia zákonom predpísaných procesných podmienok. Krajský súd prispel k celkovej dĺžke konania najmä v druhom odvolacom konaní vo vzťahu k sťažovateľke, a to v období od 15. decembra 2021 do 14. decembra 2022, keď vo vzťahu k nej zrušil rozsudok okresného súdu (v súlade s rozhodnutím dovolacieho súdu), ale aj v období od 22. apríla 2021 (doručenie dovolania sťažovateľkou) do 8. novembra 2021 (vrátenie spisu dovolacím súdom), keď sa spis nachádzal na dovolacom súde pri rozhodovaní o ňou podanom dovolaní (kde bola úspešná).

19. Vzhľadom na už uvedené skutočnosti ústavný súd uzatvára, že v prípade sťažovateľov nepochybne došlo k porušeniu ich práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku nálezu.

20. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

21. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd v napadnutom súdnom konaní zistil porušenie označeného základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, ktorému bola vec v čase rozhodovania ústavného súdu vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu).

IV.1. Primerané finančné zadosťučinenie:

22. Okrem vyslovenia porušenia svojich práv sa sťažovatelia domáhali aj finančného zadosťučinenia, a to každý v sume 3 000 eur proti okresnému súde a v sume 2 000 eur proti krajskému súde.

23. Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04, tiež judikatúra ESĽP, rozsudok z 19. 1. 2010 vo veci Zongorová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 28923/06 a rozsudok ESĽP zo 7. 7. 2009 vo veci Ďurech a ďalší proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 42561/04). Ústavný súd posudzoval celkovú dĺžku konania (viac ako päť rokov), predmet sporu, správanie sťažovateľov a význam sporu pre sťažovateľov. V rozhodovacej činnosti ústavného súdu prevláda názor, že deklarovanie porušenia základných práv, príkaz konať a náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok.

24. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť okresného súdu, ako aj neefektívny postup okresného súdu a krajského súdu v napadnutom konaní doplnil ústavný súd ochranu aj o finančné zadosťučinenie, limitujúc jeho výšku na 600 eur vo vzťahu k okresnému súde so zjavne vyšším podielom na celkovej dĺžke konania a výšku 300 eur vo vzťahu ku krajskému súde (body 3 a 4 výroku nálezu; návrhu na priznanie vyššej sumy nevyhovel výrokom 6 nálezu).

V. Trovy konania

25. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia.

26. V zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu vo veciach zastupovania pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je možné oceniť peniazmi. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceníteľná peniazmi.

27. Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

28. Úhradu trov konania priznal ústavný súd sťažovateľom v rozsahu za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) vykonané v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky.

29. Tarifná odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2022 predstavuje sumu 193,83 eur a režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) sumu 11,63 eur. Náhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2022 pri zastupovaní dvoch osôb $[(2 \times 96,92 \text{ eur}) \times 2]$ spolu s režijným paušálom $[(2 \times 11,63 \text{ eur}) \times 2]$ predstavuje celkovú sumu 434,20 eur (bod 5 výroku nálezu). Náhradu za tretí úkon právnej služby – vyjadrenie z 2. marca 2023 ústavný súd nepriznal, pretože obsah doručeného vyjadrenia nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

30. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

31. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. marca 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu